

Zonelandenes forpligtelser indebærer altså, at de ikke må:

- a) udvikle, afprøve eller producere atomvåben.
- b) anskaffe, modtage eller besidde atomvåben.
- c) tillade andre lande at indføre, udplacere eller lagre sine egne atomvåben i zonen.

Disse punkter giver anledning til nogle uddybende kommentarer:

Punkterne a) og b) indeholder forbud mod atomvåben under zonestaternes kontrol. Punkt c) udvider forbudet til atomvåben, der forbliver under andre staters kontrol.

Punkterne a) og b) indebærer også, at zonestaterne skal forpligte sig til ikke at deltage i udvikling, transport, øvelser eller brug af atomvåben uden for zonen.

Når det i punkt c) hedder, at zonelandene ikke må tillade andre lande at »indføre atomvåben i zonen«, omfatter dette også al transit gennem zonen land-, sø- og luftterritorium med undtagelse af sådan gennemfart, som er hjemlet i folkeretligt bindende aftaler. For øvrigt kan der være særlig grund til at understrege, at forbudet mod transport af atomvåben gennem zonen indebærer et absolut forbud mod overflyvning med atomvåben. Særlig vigtigt er forbudet mod at krænke zonen luftrum med fly eller krydsermissiler på vej til at aflevere atomvåben mod et mål. (I nr. 7 vil vi drøfte mulige foranstaltninger, der kan give et sådant forbud troværdighed). Som nævnt i nr. 1 skal zoneordningen være sikret gennem folkeretligt bindende aftaler godkendt af FN. De forpligtelser, et zoneland påtager sig i anden sammenhæng, f.eks. gennem tilknytning til en forsvarsalliance, er underordnet de forpligtelser, der følger af tilknytningen til zonen.

6. Atommagternes forpligtelser

Som nævnt i nr. 1 forventes det af atommagterne, at de giver forpligtende udsagn om:

- a) at respektere den atomvåbenfrie zones status,
- b) at afstå fra at bruge, eller true med at bruge, atomvåben mod landene i zonen.

Disse punkter giver anledning til nogle uddybende kommentarer:

Forpligtelsen til »at respektere zonen status« indebærer, at atommagterne ikke må gøre forsøg på at indføre atomvåben på zonen område og heller ikke må krænke dens

sø- eller luftterritorium med atomvåbenbærende skibe og undervandsbåde, fly- og krydsermissiler eller på anden måde. Efter vor mening bør atommagternes aktive medvirken omfatte sådanne dispositioner, der giver troværdighed til deres erklærede respekt for zonen status.

I forbindelse med ikke-spredningsaftalen har atommagterne allerede afgivet negative sikkerhedsgarantier, d.v.s. forpligtende erklæringer om ikke at bruge, eller true med at bruge, atomvåben mod lande med atomvåbenfri status. Det forventes derfor, at de ved oprettelsen af den atomvåbenfri zone i Norden giver bekræftende udsagn om, at sådanne garantier står ved magt over for de nordiske lande.

Såvel statusgarantierne som de negative sikkerhedsgarantier bør være klare og entydige og uden forbehold eller betingelser. En tilstand af krise eller krig fritager ikke atommagterne for deres erklærede forpligtelser over for zonen.

Man kan rejse det spørgsmål, om det er realistisk at tro, at de negative sikkerhedsgarantier vil blive overholdt i en krigssituation. Men det bør ikke forhindre indgåelse af ønskede aftaler. Alt internationalt samkvem bygger på forudsætningen om, at man kan slutte aftaler, der overholdes. Et aftalebrud vil i sig selv være en politisk belastning, ikke mindst i en krigssituation med fare for udbrud af åben konflikt.

Her kan der være grund til at minde om, at hovedmålet med zonen ikke er at sikre Norden som en lille fredet ø i en verden af radioaktiv aske efter en atomkrig, men at bidrage til en afspændings- og nedrustningsproces, der kan forhindre selve krigen. I denne sammenhæng kan atommagternes garantier spille en rolle. Dette gælder i særlig grad, hvis de følges op af tillidskabende foranstaltninger, der kan øges deres troværdighed. Dette vil blive drøftet nærmere i nr. 7 og 10.

7. Tillægsaftaler

Vi har allerede i nr. 1 nævnt, at der i forbindelse med en atomvåbenfri zone kan indgås tillægsaftaler (collateral agreements) om forhold, der ligger uden for selve zonedefinitionen. Sådanne aftaler kan omfatte zonestaterne såvel som atommagterne, og eventuelt også andre lande, f.eks. zonen naboer.